

3. Дейтонські мирні угоди: віха на шляху НАТО і Балкан [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_69290.htm?selectedLocale=uk.
4. Dževad S. Zvornička operacija planirana u Beogradu [Електронний ресурс] / Sabljaković Dževad. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/bs/zvorni%C4%8Dka-operacija-planirana-u-beogradu/a-4299561>.
5. Довідник НАТО [Електронний ресурс] // Office of Information and Press. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook2001.pdf>.
6. Іщенко Н. Конфлікт у Боснії і Герцеговині / Н. Іщенко // Конфлікти, що змінили світ. – Харків, 2020. – С. 65–88.

Науковий керівник: доцент Сухушина О. В.

Верещака А. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

УТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА ВУГІЛЛЯ І СТАЛІ

Європейська інтеграція налічує не один десяток років, протягом яких здійснювався пошук оптимального шляху розвитку і становлення єдиної Європи. Утворення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС) в 1951 р. було однією із перших спроб організації майбутнього Європейського Союзу. Дослідження історії європейського інтеграційного процесу є вкрай важливою та актуальною проблемою.

Метою статті є з'ясування ключових передумов та причин утворення європейського співтовариства вугілля і сталі у повоєнній Європі.

Причини і передумови створення співтовариства вугілля і сталі, діяльність державних і політичних діячів країн Європи на шляху утворення ЄСВС відображені в науковій літературі з історії європейської інтеграції в низці досліджень українських і російських науковців. До таких відносяться О. Буторина [2], С. Федонюк В. Лажнік [3], О. Овчаренко [4], Різні аспекти утворення ЄСВС висвітлені у наукових студіях українських дослідників І. Баркалова [1], І. Яковюка [5] та ін.

Передумовами зародження інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни стали відносна господарська, економічна та політична слабкість Європи та прагнення західноєвропейських держав до відновлення колишньої позиції у світі. Ключове значення при цьому мала проголошена міністром закордонних справ Франції Робером Шуманом пропозиція створення Європейського об'єднання вугілля і сталі (European Coal and Steel Community, ЄСВС). Пропозиція увійшла в історію під назвою «план Шумана». Однією з головних цілей плану стало примирення Франції та Німеччини та недопущення між ними війни у майбутньому. Найважливішим засобом досягнення цієї мети мав стати механізм управління та наднаціонального контролю над виробництвом і торгівлею стратегічною для військових потреб продукцією – вугіллям та сталлю, тобто вивід базових галузей промисловості з-під нагляду національних адміністрацій [1, 8].

Декларація Шумана сформулювала ряд фундаментальних тез, які стали нарижними каменями для побудови об'єднаної Європи: 1) Слід припинити суперництво між Францією та Німеччиною, яке тривало століттями. Відносини між іншими державами, які поділяють ці цілі, також повинні будуватися на цій основі. 2) Першим кроком до цієї мети буде французько-німецьке виробництво вугілля та сталі, яким керуватиме загальний вищий орган управління. 3) Таке поєднання економічних інтересів сприятиме підвищенню рівня життя населення та руху до формування економічної спільноти. 4) Рішення керівних органів Співтовариства повинно бути обов'язковим для всіх країн, щоб приєднатися до нього, а положення країн в організації мають бути рівними [4, 128].

Так, французький міністр закликав припинити довготривале суперництво між Францією та Німеччиною, організувати спільне французько-німецьке виробництво вугілля та сталі, очолюване вищим керівним органом. Він зазначав: «... Французький уряд пропонує негайно почати діяти в одному рішучому напрямку. Він пропонує, що французько-німецьке виробництво вугілля та сталі загалом повинно знаходитися під контролем спільного вищого органу управління в рамках організації, відкритої для участі інших європейських країн. Об'єднання виробництва вугілля та сталі

незабаром має призвести до створення спільних принципів економічного розвитку, як першого кроку до федеративної Європи, і змінити долю тих регіонів, які вже давно є виробниками військової продукції, – тієї продукції, до якої вони ставали жертвами частіше за інших ... Ця солідарність у польовому виробництві робить очевидним, що війна між Францією та Німеччиною стає не лише немислимою, але, насправді, неможливою» [2, 322].

Робер Шуман запропонував створити Європейське співтовариство вугілля та сталі (ЄСВС). Хоча багатонаціональне за своїм складом, воно фактично стане французько-німецькою організацією, що має як політичні, так і економічні цілі. Створення ЄСВС ознаменувало перехід Франції від конфронтації до партнерства з Німеччиною і стало однією з ознак післявоєнної Європи. Вугілля та сталь раніше були основою французько-німецького економічного та військового суперництва, а тепер Франція, з її ініціативою поставити ці галузі під загальний міжнародний контроль, фактично погодилася на примирення [5, 85].

Висловлені в Декларації Шумана пропозиції позитивно сприйняли в США й різко розкритикували в СРСР. В Англії вирішили відмовитись від участі в підготовчій роботі і створенні ЄСВС. Лейбористський уряд категорично відмовився поступитись найменшою частиною національного суверенітету. Крім того, Англія мала надію, що англійська сталь буде дешевшою за європейську.

Гострі дискусії щодо інтеграції точились у ФРН. Праві радикали виступали проти обмеження суверенітету країни інтеграційними рамками. Вони вважали, що в умовах розколу Німеччини першочерговим завданням має бути боротьба за визволення від комуністичної влади її східних земель, а не обмеження свого суверенітету інтеграційними зобов'язаннями [3, 248].

Обговорення плану Шумана тривало від червня 1950 до квітня 1951 року. В переговорах взяли участь керівники шести держав – Франції, ФРН, Італії, Бельгії, Нідерландів і Люксембурга. Провідна роль у переговорах належала Р. Шуману, канцлеру ФРН К. Аденауеру і прем'єр-міністрові Італії А. де Гаспері. 18 квітня 1951 р. за результатами переговорів було підписано «Договір про заснування Європейського співтовариства вугілля і сталі» (ЄСВС), що містив 100 статей.

Приблизно третину статей Договору було присвячено практичним проблемам колективного управління вугільною і сталеливарною промисловістю: фінансам, інвестиціям, виробництву, цінам, внутрішньогалузевим угодам, концентрації та регулюванню в умовах конкуренції, заробітній платні й мобільності робочої сили, транспорту, торгівельній політиці [4, 131].

Значна частина статей і преамбула містили викладення політичних цілей ЄСВС. До ЄСВС увійшли шість держав, що брали участь у переговорах. Країни Бенілюксу, які ще 1948 р. об'єднались у митний союз, увійшли до складу ЄСВС у момент утворення цієї організації і дали незмінно підтримали всі проекти поглиблення західноєвропейської інтеграції. Договір набув чинності 10 серпня 1952 р. з терміном дії 50 років. Англія відмовилась приєднатись до ЄСВС. Цього разу вона вмотивовувала свою позицію тим, що вугільна промисловість грає надто велику роль у британській економіці, аби можна було передати контроль над нею міжнародній організації. ЄСВС являло собою наднаціональний інститут. У його межах, справді, вперше до міжнародної практики було запроваджено наднаціональні елементи через делегування країнами-учасниками частини свого суверенітету: вони зобов'язались віддати виробництво вугілля і сталі під контроль міжнародного верховного органу, рішення якого ставали для них обов'язковими [1, 7].

Створення ЄСВС стало своєчасним не лише в політичному, а і в практичному, економічному сенсах. Наднаціональні повноваження Вищого керівного органу виявились дієвим засобом безболісної реструктуризації вугільної та металургійної промисловості, що перебували в стані глибокої кризи. Це забезпечило ідеї інтеграції дедалі більшу підтримку громадськості. З огляду на ці настрої, керівники країн «шістки» вирішили рухатися далі й розширити коло економічної інтеграції на основі інтеграційного початку, що себе виправдав [4, 136].

Отже, вже під час створення Європейського співтовариства вугілля і сталі було визначено загальну концепцію західноєвропейської інтеграції. Створення ЄСВС накреслило її поетапний розвиток від окремих галузей, найважливіших тоді для економіки, до господарства загалом, від економіки – до політичної сфери. Творці інтеграційного процесу прагнули будувати відносини між

державами на мирній демократичній основі. Для цього й було передбачено незалежність органів Співтовариства. Під час утворення керівних органів ЄСВС вони намагалися забезпечити необхідний баланс між національними інтересами та елементами наднаціональності. Вони не мали діяти відповідно до вказівок своїх урядів, і це забезпечувало наднаціональний елемент у діяльності керівних органів ЄС. Велике значення також мав закладений в основу Співтовариства принцип рівності держав-учасниць.

Список використаної літератури

1. Баркалова І. М. Розвиток економічної інтеграції країн Західної Європи у 1950–1960-і рр. ХХ ст. / І. М. Баркалова // Наука. Релігія. Суспільство. 2018. – № 4. – С. 3–9.
2. Европейская интеграция: учебник / под ред. О. В. Буториной. – М.: Изд. Дом «Деловая литература», 2015. – 720 с.
3. Европейська інтеграція: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. С. В. Федонюка, В. Й. Лажніка. – Луцьк, 2016. – 760 с.
4. Утворення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС) // Овчаренко О. Історія європейської інтеграції: навчальний посібник. – Черкаси: Вертикаль, 2021. – С. 125–137.
5. Яковюк І. В. Історичні передумови і основні етапи європейської інтеграції / І. В. Яковюк // Вісн. Акад. прав. наук України. – № 4. – 2013. – С.82–92.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Овчаренко О. І.

Вілецька Н. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ГРЮНДЕРСТВО НА ТЕРИТОРІЇ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ХІХ СТ.

Грюндерство стало періодом в історії Центральної Європи, коли на чолі культурного розвитку стала буржуазія, тому цей час називають періодом класичного лібералізму, попри те, що політичні вимоги буржуазії були реалізовані лише частково і відносно в кінці цієї епохи.

На територію Російської імперії грюндерство прийшло із Німеччини та Австрії у ХІХ столітті.

Це явище переросло у «засновницьку гарячку», масове, безладне утворення промислових, будівельних і торговельних акціонерних товариств, банків, кредитних і страхових компаній.

В першу чергу масова фундація робиться для отримання максимального прибутку. Різноманітні організаційно-правові форми організації бізнесу часто дозволяють зменшити витрати, а також підвищити рівень одержуваного прибутку. Крім того, в певний момент підприємець може побачити, що на ринку, в суспільстві або в області державного регулювання склалися умови, які дозволяють організувати бізнес таким чином, що форма його організації дає можливість отримати вигоди, іноді монопольні і недоступні іншим. Ще однією причиною грюндерства є зняття ризиків відповідальності[1, 373].

Серед провідних представників є Павло Григорович фон Девіз, Петро Іоанович Губонін та Карл Фдорович фон Мекк.

Павло Григорович фон Девіз – російський підприємець і меценат, відомий як будівельник залізниць в Російській імперії.

Фон Девіз володів значним станом і відрізнявся широкою благодійністю, як суспільної, так і приватно. На кошти в Москві у 1876 році була заснована Володимирська дитяча лікарня, що була названа за іменем померлого сина фон Девіза.

У 1869 році він пожертвував значну суму при підставі ліцею в пам'ять цесаревича Миколи.

Любитель музики і сам музикант, фон Девіз мав в Німці свій приватний оркестр, складений з набраних в Німеччині і Франції музикантів. Деякий час музичною частиною завідував С. В. Панченко. Концерти цього оркестру користувалися великою популярністю.

Петро Іоанович Губонін – російський купець 1-ї гільдії, промисловець і меценат.

Починав працювати каменярем, займався підрядами по кам'яних робіт. Згодом разом з інженером Садовським він отримав підряд на будівництво кам'яних мостів Московсько-Курської залізниці.

Разом з В. А. Кокоревих створив Бакинське нафтове суспільство, Північне страхове товариство. Купив також в Криму відомий маєток Гурзуф, завів там велике виноробство і прагнув зробити з нього європейський курорт. Губонін в Гурзуфі побудував Храм Успіння Пресвятої Богородиці.

Мільйонер Губонін замовив художнику І. К. Макарову портрет своєї дружини, яка приїхала в Петербург на зимовий театральний сезон. Але, заплативши за роботу, портрета не взяв, сказавши: «Занадто схожа на себе. Не хочу, щоб вона весь час була у мене на очах » [3,26].

За праці в роботі Російського технічного товариства Губонін отримав звання радника з питань комерції.

Карл Федорович фон Мекк – російський підприємець, один з основоположників російського залізничного транспорту.

Карл Федорович допомагав багатьом установам і товариствам, ось деякі свідчення:

–член Піклування про студентів Імператорського Університету Св. Володимира

–урядовим розпорядженням 1876 року дійсний статський радник Мекк призначений почесним опікуном Кам'янець-Подільської гімназії

– у 1867 році він надав 25 000 рублів Імператорському суспільству любителів природознавства, антропології та етнографії для установи при Московському університеті кафедри антропології.

Після смерті Карл Федорович фон Мекка його справу успадкувала вдова Надія Філаретівна, більше відома як меценатка, що зробила неоціненну допомогу П. І. Чайковському[2,158].

Таким чином, верхівка буржуазії стала не лише збагачувати власні гаманці, а й вкладати у розвиток майбутнього суспільства.

Список використаної літератури та джерел

1. Маркина Л. Г. GRÜNDERZEIT ГРЮНДЕРСТВО // Культура Германии: лингвострановедческий словарь / под общей редакцией проф. Н. В. Муравлёвой. — М.: АСТ, 2006. — С. 373. — 1181 с.
2. Голобуцький В.О. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період : Навч. посібник / В.О. Голобуцький. Київ : Вища школа, 1970. 298 с.
3. Гуржій І.О. Розвиток промисловості України в системі всеросійського ринку (60-90-і роки XIX ст.). Український історичний журнал. 1966. № 10. С. 26.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Звірковський І.В.

Вілецька Н.В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

«АБРИКОСОВИЙ ЛІС» ДУНЬ ФЕНЯ

Сьогодення відзначається високим рівнем розвитку медицини у світовому масштабі. Тому актуальність пізнання зародження медицини є важливим пунктом розуміння сучасності. Її еволюційний шлях переплітається з усім періодом існування людини. Але те, що зараз у доступі широким масам населення не завжди отримували простий народ. Найчастіше кваліфіковані лікарі служили у медичному приказі, тобто при імператорському дворі. Освіту здобували від роду до роду, оскільки ця сфера була фамільною за своїм характером. Про труднощі у вивченні людського тіла існують збережені до нашого часу записи, які надихають молоде покоління і по цей час. Серед них і повість про «абрикосовий ліс» Дунь Феня.

Варто наголосити, що у період «Трьох Царств» на території Стародавнього Китаю у східній провінції Фуцзянь існувало «три чудотворних лікарів». Серед них Дунь Фень, про його